

ODPOWIEDZIALNOŚĆ CYWILNA „PERSONELU KONTRAKTOWEGO”

A OCHRONA ŹRÓDŁA INFORMACJI NA PODSTAWIE
ROZPORZĄDZENIA (UE) NR 376/2014

19/04/2018

DR AGNIESZKA ZWOLIŃSKA

ZAŁOŻENIA I CELE

- Realia rynku pracy
 - zatrudnienie na podstawie umów cywilnoprawnych (tzw. „na kontraktach”) w lotnictwie cywilnym
 - umowa zlecenie, umowa o świadczenie usług, w tym w ramach prowadzonej działalności gospodarczej („samozatrudniający się”)
 - zatrudnienie na podstawie umów cywilnoprawnej przez pośrednika (*agencja pracy tymczasowej, podmiot świadczący usługi tzw. outsourcingu personalnego*)
- odpowiedzialność zatrudnionego na podstawie umowy o pracę oraz odpowiedzialność zatrudnionego na podstawie umowy cywilnoprawnej w prawie polskim:
 - odpowiedzialność wobec zatrudniającego
 - odpowiedzialność wobec osób trzecich

ZAŁOŻENIA I CELE

Czy różnice w sytuacji prawnej osoby zatrudnionej na podstawie umowy o pracę oraz osoby zatrudnionej na podstawie umowy cywilnoprawnej (tzw. personel kontraktowy) są istotne z perspektywy realizacji celów Rozporządzenia (UE) nr 376/2014?

CELE ROZPORZĄDZENIA NR 376/2014

- poprawa bezpieczeństwa przez stosowanie proaktywnych systemów zgłaszania, gromadzenia, przechowywania, ochrony, wymiany, udostępniania i analizowania informacji dotyczących bezpieczeństwa lotnictwa cywilnego **[pkt 5,6 preambuły]**
- zagwarantowanie ochrony pracowników zgłaszających zdarzenia - warunek skuteczności narzędzi umożliwiających zgłaszanie zdarzeń **[pkt 9 preambuły]**
- **pracownicy i personel kontraktowy nie powinni ponosić** jakikolwiek uszczerbek z powodu informacji przekazanych zgodnie z Rozporządzeniem jako zachęta do zgłaszania informacji **[pkt 37 preambuły]**

ale:

- ochrona ta nie obejmuje przypadków umyślnego naruszenia przepisów lub w przypadku gdy doszło do wyraźnego i poważnego zlekceważenia oczywistego ryzyka i poważnego zaniedbania zawodowego obowiązku zachowania staranności bezsprzecznie wymaganej w danych okolicznościach, powodująca możliwą do przewidzenia szkodę na osobie lub na mieniu lub poważnie narażającego na szwank poziom bezpieczeństwa lotniczego **[pkt 37 preambuły]**
- odpowiedzialności wynikającej z prawa karnego **[pkt 43 preambuły]**
- odpowiedzialności cywilnoprawnej wobec osób trzecich **[pkt 43 preambuły]**

ODPOWIEDZIALNOŚĆ CYWILNA – OGÓLNE ZAŁOŻENIA

Okoliczności, za które zatrudniający jest odpowiedzialny:

- **wobec zatrudniającego (odpowiedzialność kontraktowa):**
 - co do zasady za **niezachowanie należytej staranności w realizacji zobowiązania umownego**
 - **możliwość umownego rozszerzenia odpowiedzialności** na okoliczności, za które według ustawy zatrudniający nie ponosi odpowiedzialności jak też wprowadzenia kar umownych jako zabezpieczenie wykonania niektórych postanowień umowy np. obowiązek punktualności)
 - kwestia proceduralna – na zatrudnianym ciąży dowód, że naruszenie zobowiązania (niewykonanie, nienależyte wykonanie) wynikało z przyczyn od niego niezależnych
- **wobec osoby trzeciej (odpowiedzialność deliktowa)**
 - za zawinione działanie albo zaniechanie skutkujące wyrządzeniem szkody/krzywdy osobie trzeciej

ODPOWIEDZIALNOŚĆ PRACOWNIKA - ZAŁOŻENIA OGÓLNE

- Odpowiedzialność wobec pracodawcy
 - za szkodę wyrządzoną na skutek zawinonego niewykonania/ nienależytego wykonania obowiązków pracowniczych
 - **odpowiedzialność ograniczona zakresowo i kwotowo w przypadku gdy szkoda została wyrządzona przez pracownika nieumyślnie (lekkomyślność, niedbalstwo)**
 - kwestia proceduralna – **co do zasady pracodawca dowodzi okoliczności uzasadniającej odpowiedzialność pracownika**
- Odpowiedzialność wobec osoby trzeciej
 - **osoba trzecia nie może dochodzić roszczenia bezpośrednio od pracownika, roszczenie kieruje do pracodawcy (art. 120 KP), chyba że pracownik wyrządził jej szkodę przy okazji wykonywania obowiązków pracowniczych**

PERSONEL KONTRAKTOWY A OCHRONA ŹRÓDŁA INFORMACJI

- **Zakres zastosowania ochrony wynikającej z art. 16 ust. 9 oraz 10 Rozporządzenia (UE) 376/2014**

*Za wyjątkiem przypadków gdy ma zastosowanie ust. 10, pracownicy i personel kontraktowy, którzy zgłosili zdarzenie lub są wymieni w zgłoszeniach zdarzeń zgromadzonych zgodnie z art. 4 i 5, nie mogą ponosić **jakiegokolwiek uszczerbku ze strony swojego pracodawcy lub organizacji, dla której są świadczone usługi z powodu informacji przekazanych przez zgłaszającego.***

Wyjątki przewidziane w ust. 10:

- *umyślne naruszenie przepisów*
- *wyraźne i poważne zlekceważenie oczywistego ryzyka i poważnego zaniedbania zawodowego obowiązku zachowania staranności bezsprzecznie wymaganej w danych okolicznościach, powodującego możliwą do przewidzenia szkodę na osobie lub na mieniu lub poważnie narażającego a szwank poziom bezpieczeństwa lotniczego.*

PERSONEL KONTRAKTOWY A OCHRONA ŹRÓDŁA INFORMACJI

- **Czy zakres ochrony wynikającej z art. 16 ust. 9 obejmuje działania pośrednika wobec zatrudnionej przez niego osoby i skierowanej do pracy w innym podmiocie?**

Przykładowo, czy rozwiązanie umowy zawartej przez pośrednika z powodu informacji przekazanych w ogłoszeniu jest objęte ochroną z art. 16 ust. 9?

- gwarancja ochrony przed uszczerbkiem **ze strony organizacji, dla której są świadczone usługi (art. 16 ust. 9)**
- „**organizacja**” (art. 2 pkt 8) – każda organizacja dostarczająca wyroby lotnicze lub zatrudniająca osoby, które są zobowiązane do zgłaszania zdarzeń zgodnie z art. 4 ust. 6, **zawierająca umowy z takimi osobami lub korzystająca z usług taki osób**
- pojęcie „organizacji” z art. 2 pkt 8 a pojęcie „organizacji, dla której świadczone są usługi” z art. 16 ust. 9
- Oczywiście organizacja ma obowiązek zachowania odpowiedniej poufności danych dotyczących zdarzeń otrzymanych przez nie na podstawie art. 4, 5 i 10

PERSONEL KONTRAKTOWY A OCHRONA ŹRÓDŁA INFORMACJI

- **Odpowiedzialność osoby zatrudnionej na podstawie umowy cywilnoprawnej wobec zatrudniającego**
 - skutki zastosowania art. 16 ust. 9 i 10 Rozporządzenia (UE) 376/2014
 - możliwości pociągnięcia do odpowiedzialności przez organizację, która zatrudnia i dla której świadczone są usługi, pod warunkiem wykazania, że:
 - pociągnięcie do odpowiedzialności nie jest skutkiem zgłoszenia informacji o zdarzeniu oraz
 - wystąpił przypadek umyślnego naruszenia przepisów albo wyraźnego i poważnego zlekceważenia oczywistego ryzyka i poważnego zaniedbania zawodowego obowiązku zachowania staranności bezsprzecznie wymaganej w danych okolicznościach, powodującego możliwą do przewidzenia szkodę na osobie lub na mieniu lub poważnie narażającego na szwank poziom bezpieczeństwa lotniczego.

PERSONEL KONTRAKTOWY A OCHRONA ŹRÓDŁA INFORMACJI

- **Odpowiedzialność osoby zatrudnionej na podstawie umowy cywilnoprawnej wobec osoby trzeciej a ochrona wynikająca z art. 16 ust. 7 Rozporządzenia (UE) 376/2014**
 - *Jeżeli na mocy prawa krajowego wszczęto jakiekolwiek postępowanie dyscyplinarne lub administracyjne, informacji zawartych w zgłoszeniach zdarzeń nie wykorzystuje się przeciwko zgłaszającemu lub osobom wymienionym w zgłoszeniach zdarzeń, za wyjątkiem przypadków określonych w ust. 10*
 - *Państwa członkowskie może utrzymać lub przyjąć środki w celu zwiększenia ochrony zgłaszających lub osób wymienionych w zgłoszeniach zdarzeń, w szczególności mogą rozszerzyć ochronę na postępowania cywilne i karne.*
- **Wniosek: z art. 16 ust. 7 Rozporządzenia (UE) 376/2014 nie wynika zakaz wykorzystywania informacji zawartych w zgłoszeniach zdarzeń w postępowaniu o odszkodowanie/ zadośćuczynienie wszczętym przez osobę trzecią przeciwko:**
 - zatrudniającemu lub
 - zatrudnionemu na podstawie umowy cywilnoprawnej (nie stosuje się art. 120 KP wyłączność dochodzenia roszczeń odszkodowawczych od zatrudniającego pracodawcy)

PERSONEL KONTRAKTOWY A OCHRONA ŹRÓDŁA INFORMACJI

- **Ochrona danych dotyczących zdarzeń a postępowanie dowodowe w sprawie cywilnej**

- art.15 ust. 1, 2 Rozporządzenia (UE) 376/2014

Każda organizacja, zgodnie z jej prawem krajowym, podejmuje środki niezbędne do zapewnienia odpowiedniej poufności szczegółowych danych dotyczących zdarzeń otrzymanych przez nie na podstawie art. 4, 5 i 10

Każda organizacji przetwarza dane osobowe jedynie w zakresie niezbędnym dla celów niniejszego rozporządzenia oraz bez uszczerbku dla krajowych aktów prawnych wdrażających [dyrektywę 96/46/WE](#) (tj. dyrektywa w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych)

Organizacje nie udostępniają ani nie wykorzystują informacji o zdarzeniach:

- a) w celu przypisania winy lub odpowiedzialności lub**
- b) do celów innych niż utrzymanie lub poprawa poziomu bezpieczeństwa lotniczego.**

PERSONEL KONTRAKTOWY A OCHRONA ŹRÓDŁA INFORMACJI

■ Ochrona danych dotyczących zdarzeń a postępowanie dowodowe w sprawie cywilnej

■ Przepisy regulujące postępowanie dowodowego KPC

■ art. 248 par I KPC

Każdy obowiązany jest przedstawić na zarządzenie sądu w oznaczonym terminie i miejscu dokument (szerokie rozumienie także dokument w postaci elektronicznej) znajdujący się w jego posiadaniu i stanowiący dowód faktu istotnego dla rozstrzygnięcia sprawy, chyba że dokument zawiera informacje niejawne.

■ Podstawa uchylenia się od tego obowiązku m.in.

- gdy jako świadek co do okoliczności objętych treścią dokumentu mógłby odmówić zeznań (por. art. 261 par 2 KPC np. zeznania mogłyby narazić go na odpowiedzialność karną, dotkliwą i bezpośrednią szkodę majątkową, mogłyby być połączone z pogwałceniem istotnej tajemnicy zawodowej)
- przy czym strona nie może odmówić przedstawienia dokumentu, jeżeli szkoda, z którą byłaby przez to narażona, polega na przegraniu procesu.

WNIOSKI

Czy różnice dotyczące zakresu odpowiedzialności zatrudnionego na podstawie umowy o pracę oraz zatrudnionego na podstawie umowy cywilnoprawnej są istotne z perspektywy realizacji celów Rozporządzenia (UE) nr 376/2014?

WNIOSKI

Potencjalne obszary dalszych badań:

- skala zatrudnienia na podstawie umów cywilnoprawnych, w tym umów cywilnoprawnych zawieranych z pośrednikiem, w transporcie lotniczym
- częstotliwość zgłaszania zdarzeń przez osoby zatrudnione na podstawie umów cywilnoprawnych, w tym umów zawieranych z pośrednikiem, a częstotliwość zgłaszania zdarzeń przez osoby zatrudnione na podstawie umów o pracę (w szczególności na czas nieokreślony)
- podstawa zatrudnienia jako okoliczność mająca wpływ na decyzję o zgłoszeniu zdarzenia